

Meddelande om 2009 års uppföljning av EU:s hållbarhetsstrategi

Statsrådsberedningen

2009-09-11

Dokumentbeteckning

KOM (2009) 400

Hållbar utveckling som ett genomgående inslag i EU:s politik: 2009 års genomgång av Europeiska rådets strategi för hållbar utveckling

Sammanfattning

Kommissionen presenterade den 24 juli 2009 ett meddelande med en rapport till rådet och Europaparlamentet angående 2009 års genomgång av Europeiska unionens strategi för hållbar utveckling. EU:s första strategi för hållbar utveckling antogs vid Europeiska rådets möte i Göteborg 2001. En förnyad strategi antogs av Europeiska rådet i juni 2006. Vartannat år med början 2007, ska kommissionen lägga fram en lägesrapport om genomförandet av strategin. Under hösten 2009 ska den andra uppföljningen av strategin ske. Allmänna rådet ansvarar för att förbereda frågan inför Europeiska rådet 10-11 december 2009.

I 2009 års lägesrapport redogörs för vilka framsteg som gjorts sedan den förra rapporten i oktober 2007. Lägesrapporten är en viktig utgångspunkt för höstens diskussioner i rådet. En särskild arbetsgrupp (Friends of the Presidency) har tillsatts för att ta fram underlag inför Europeiska rådets beslut. Kommissionen konstaterar i rapporten att framsteg har uppnåtts när det gäller att integrera hållbar utveckling i EU:s olika politikområden men att det finns områden där ytterligare arbete behövs. Framsteg har skett inom strategins samtliga sju prioriterade områden även om det finns ohållbara trender inom flera områden. Exempelvis har efterfrågan på naturresurser vuxit snabbt, den biologiska mångfalden har minskat överallt i världen, energiförbrukningen för transporter fortsätter att öka och den globala fattigdomen består. Vidare innehåller rapporten funderingar över hur EU:s hållbarhetsstrategi bör vidareutvecklas i ett framtida perspektiv. Rapporten pekar på den betydelse som hållbarhet har när det gäller att komma tillrätta

med den nuvarande ekonomiska krisen. Det är avgörande att åtgärderna för att understödja ekonomin och minska krisens sociala effekter är förenliga med långsiktiga mål för en hållbar utveckling.

Regeringen välkomnar kommissionens meddelande och betonar hållbarhetsstrategins långsiktiga karaktär. Meddelandet innehåller en värdefull genomgång av vad som hänt under de senaste åren och framhåller på ett bra sätt att EU fattat ett stort antal beslut med inriktning på att bidra till en hållbar utveckling. Regeringen välkomnar att kommissionen tydligt pekar ut de områden där utvecklingen går i fel riktning och där behovet av åtgärder är störst.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Europeiska rådet i Göteborg antog EU:s första strategi för hållbar utveckling 2001. Strategin kompletterades 2002 med en extern dimension av Europeiska rådet i Barcelona inför världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg. I juni 2006 antog Europeiska rådet en reviderad mer omfattande strategi för hållbar utveckling. Strategin följs upp vartannat år med början 2007 genom en lägesrapport från kommissionen om genomförandet av strategin. Under hösten 2009 ska den andra uppföljningen av strategin ske. Allmänna rådet ansvarar för att förbereda frågan inför Europeiska rådet i december 2009.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen redogör för vilka framsteg som gjorts på EU-nivå vad gäller de sju huvudutmaningarna: klimatförändringar och ren energi, hållbara transporter, hållbar konsumtion och produktion, bevarande och förvaltning av naturresurser, folkhälsa, social integration, demografi och migration samt globala utmaningar i fråga om fattigdom och hållbar utveckling. För varje område finns mål och prioriterade åtgärder.

När det gäller övervakning på EU-nivå utgår kommissionen, när den analyserar läget, från en övervakningsrapport som presenteras av Eurostat vartannat år. Rapporten mäter framstegen i förhållande till en omfattande uppsättning kvantitativa indikatorer för hållbar utveckling. Eurostats indikatorrapport kommer att publiceras senare under hösten 2009. Vissa preliminära resultat från denna rapport är dock redan beaktade i kommissionens meddelande men Eurostats rapport kommer att ytterligare kunna belysa vilka framsteg, eller brist på framsteg, som gjorts.

I kommissionens meddelande görs en översiktig genomgång av utvecklingen på de prioriterade områdena. Den framhåller en rad åtgärder som EU vidtagit och som bidrar till en hållbar utveckling.

Vad gäller *klimat och ren energi* har EU:s utsläpp av växthusgaser tidigare ökat men har under de tre senare åren minskat och ligger nu på en sådan nivå att åtagandet i Kyotoprotokollet kommer att kunna uppfyllas. Kommissionen framhäver att det klimat- och energipaket som antogs i december 2008 och en rad andra beslut är tecken på att EU är i ledningen av det internationella arbetet för att begränsa klimatförändringarna. Det påpekas dock att världen måste minska sina växthusgasutsläpp med 50 procent senast fram till 2050 för att målsättningen att begränsa klimatförändringarna till 2 grader Celsius ska kunna nås. Även om andelen förnybara energikällor i bruttoenergiförbrukningen inom unionen har vuxit snabbare sedan 2002 är siffran fortfarande långt ifrån uppsatta mål.

På området *hållbara transporter* ökar fortfarande energiförbrukningen och utsläppen av växthusgaser. Särskilt godstransporterna visar en ofördelaktig trend. Kommissionen framhåller att utvecklingen av EU:s transportpolitik måste beakta alla sidor av hållbarheten, t.ex. utsläpp, buller, markanvändning och biologisk mångfald. Vidare bör en långsiktig vision om mobilitet tas fram och eventuella åtgärder vidtas.

För *hållbar konsumtion och produktion* är bilden tämligen blandad. Vissa framsteg har gjorts när det gäller att frikoppla miljöförstöring och användning av naturresurser från ekonomisk tillväxt. Konsumtionsmönstret vad avser energiförbrukning visar en ogynnsam utveckling medan produktionsmönstren visar positiva tecken.

Vad gäller bevarande och förvaltning av *naturresurser* har mycket positivt skett vad gäller situationen för och användningen av vatten och luft, men mänsklig verksamhet fortsätter att hota den biologiska mångfalden och naturområden. Kommissionen räknar med att världens förbrukning av naturresurser överstiger med 30 procent vad jorden på lång sikt tål. EU kommer inte heller att klara av målet att stoppa förlusten av biologisk mångfald till 2010. Skogsekosystemen i EU är jämfört med tidigare år stabila men alltmer utsatta för påfrestningar, t.ex. stormar, bränder, skadeinsekter och annan skadlig inverkan som har samband med klimatförändringar.

Vad gäller *folkhälsa* är utvecklingen inom EU tämligen varierande. Förbättringar av hälsan syns genom sjunkande antal dödsfall till följd av kroniska sjukdomar och självmord. Däremot är människor oftare utsatta för luftföroreningar och produktionen av farliga kemikalier är större.

Vad gäller *social integration, demografi och migration* har antalet arbetslösa hushåll, inkomstskillnader och långtidsarbetslösa minskat men den generella risken för fattigdom har inte förändrats. Demografiska trender visar att den arbetsföra befolkningen kommer att minska med 39 miljoner från 2013 fram till 2050. En stor utmaning kvarstår: att höja sysselsättningsgraden, produktiviteten och att lyckas med integrationen av invandrare.

Vad gäller *globala utmaningar* noteras att trots en något ökad biståndsvolym under 2008 är utsikterna ändå problematiska eftersom många medlemsstater är långt ifrån sina individuella mål för 2010. De flesta

övriga indikatorer för globaliseringen av handeln, finansiering av hållbar utveckling och global resursförvaltning uppvisar dock en positiv trend.

Strategin innehåller även horisontella frågor som utbildning, forskning och utveckling samt finansiering och ekonomiska instrument.

Beträffande *utbildning* har den utbredda låga utbildningsnivån minskat inom alla åldersgrupper. Ökningen av deltagarna i aktiviteter relaterade till livslångt lärande och minskningen av antalet elever som slutar skolan i förtid är dock inte tillräckligt snabb för att motsvara de mål som satts upp.

Vad avser *forskning och utveckling* har enligt uppgifter från Eurostat andelen inhemska bruttoutgifter i BNP minskat från 1,85 procent till 1,83 procent mellan 2000 och 2007, vilket är en rörelse bort från EU:s mål på 3 procent fram till 2010. Åren 2007 och 2008 anslogs cirka 44 procent av den totala budgeten i EU:s sjunde ramprogram för forskning och teknisk utveckling för samordnad forskningsverksamhet till projekt som är relaterade till hållbar utveckling.

Vad gäller *finansiering och ekonomiska instrument* finns det utrymme för att ytterligare integrera målen och principerna för EU:s hållbarhetsstrategi i sammanhållningspolitiken för att kunna tackla de nya hållbarhetsutmaningar som EU står inför, t.ex. problem rörande de demografiska förändringarna och klimatförändringarna. 30 procent av sammanhållningsfondens medel är numera öronmärkta för miljöåtgärder.

De senaste åren har EU visat sitt tydliga engagemang för hållbar utveckling och har lyckats göra hållbarhetsdimensionen till ett genomgående inslag på många politikområden. Rapporten pekar på den betydelse som hållbarhet har när det gäller att komma tillrätta med *den ekonomiska krisen*. Det är avgörande att åtgärder för att understödja den reala ekonomin och minska den nuvarande krisens sociala effekter är förenliga med långsiktiga mål för en hållbar utveckling.

Kommissionen tar vidare upp hållbarhetsstrategins *förhållande till övriga strategier* på EU-nivå t.ex. Lissabonstrategin. Det betonas att EU:s hållbarhetsstrategi är en långsiktig strategi som ger en bra utgångspunkt för den långsiktiga breda utvecklingen och för att uppmuntra framåtblickande funderingar kring hållbarhet. Men den kräver också politiska insatser på kort sikt. Lissabonstrategin är en dynamisk strategi där hållbarhetsaspekten har tagits med, t.ex. vad gäller klimatförändringar, energi, finansiell och social hållbarhet.

Vad avser *hållbarhetsstrategins framtida roll* lanserar kommissionen sex punkter som kan utgöra ett avstamp när det gäller att utveckla strategin.

- (1) En större samverkan med andra övergripande EU-strategier.
- (2) Strama upp strategin eller fokusera på dess övergripande karaktär och bilda en generell ram för beslutsfattande i linje med de vägledande principerna från 2006.

- (3) Underlätta utbyte av bästa praxis i fråga om innovativa metoder i medlemsstaterna.
- (4) Införa mekanismer liknande de i Lissabonstrategin för att effektivisera medlemsstaternas kontroll och tillämpning.
- (5) Fortsätta arbetet med att utveckla hållbarhetsindikatorerna och undersöka möjligheterna till att skapa en resultattavla.
- (6) Ta sig an nya hållbarhetsutmaningar såsom energitrygghet, livsmedelsförsörjning, hållbara statsfinanser och anpassning till klimatförändringarna.

Avslutningsvis tar kommissionen upp att hållbarhetsstrategin skulle kunna fokusera på EU:s långsiktiga mål inom avgörande områden, bl.a. genom att

- bidra till en snabb övergång till en koldioxid- och resurssnål ekonomi, som bygger på energi- och resurseffektiv teknik och hållbar transport och utvecklas mot hållbara konsumtionsvanor,
- öka miljöansträngningarna för att skydda biologisk mångfald, vatten och andra naturresurser,
- främja social integration,
- stärka den hållbara utvecklingens internationella dimension och intensifiera ansträngningarna att bekämpa global fattigdom.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet bedöms inte påverka svensk lagstiftning.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet bedöms inte medföra några budgetära konsekvenser.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen betonar hållbarhetsstrategins långsiktiga karaktär. Regeringen anser att kommissionens meddelande innehåller en värdefull genomgång av det som hänt under de senaste åren och på ett bra sätt framhåller att EU fattat ett stort antal viktiga beslut med inriktning på att bidra till en hållbar utveckling. Regeringen välkomnar att kommissionen tydligt pekar ut de områden där utvecklingen går i fel riktning och där behov av ytterligare åtgärder är som störst. Även Eurostats kommande rapport med hållbarhetsindikatorer kommer att beaktas.

Regeringen vill också påbörja diskussionen om strategins framtida karaktär bl.a. i ljuset av sambandet med EU:s övriga övergripande strategier, t.ex. Lissabonstrategin.

2008/09:FPM155

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas synpunkter kommer att framgå efter de första mötena i rådets arbetsgrupp i september. Traditionellt har länder som Österrike, Tyskland, Storbritannien och Frankrike visat stort engagemang i EU:s hållbarhetsarbete.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Ekonomiska och sociala kommittén kommer under hösten 2009 att utarbeta ett yttrande om framtiden för EU:s hållbarhetsstrategi. Europaparlamentet bedöms inte att komma yttra sig över lägesrapporten, men hålls informerat om arbetet i rådet under hösten 2009 av det svenska ordförandeskapet.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats. Ett möte med svenska intresseorganisationer är planerat att hållas under hösten. En referensgrupp har upprättats i regeringskansliet för att samordna regeringens ställningstaganden.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt. Meddelandet innehåller inga konkreta förslag med rättslig grund.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt. Meddelandet innehåller inga konkreta förslag med rättslig grund.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Meddelandet kommer att behandlas i en särskild rådsarbetsgrupp (Friends of the Presidency) under hösten 2009. Allmänna rådet ansvarar för att förbereda frågan inför Europeiska rådet i december 2009.

EU:s strategi för hållbar utveckling bildar ramen för en långsiktig hållbarhetsvision där ekonomisk tillväxt, social sammanhållning och miljöskydd går hand i hand och ömsesidigt stöttar varandra.